

Seurakunnan vanhimmisto teokratian sisä- ja ulkosuhteissa

Maailmassa syntyvä teokratian ja demokratian välinen kosketus erilaisine yhteysrakenteineen ei voi toimia Raamattua tai maallista lakia loukkaamatta, ellei vanhimmisto tunne niitä molempia.

Syvenevä sekoilu teokratian tontilla

vaati toki vaatimattoman tutkielman

Kalajoki 29.02.2020 Reijo Siipola

Tiivistelmä

Jeesus Kristus on seurakuntansa Pää. Sen kolme muuta toimijaa ovat vanhimmisto, työntekijä ja seurakuntalainen. Kaksi jälkimmäistä voidaan lausua myös monikossa.

Seurakunta Maan päällä on paikallinen. Vanhimmistolla Sanassa, rukouksessa ja Hengessä on seurakunnan strateginen johto. Sen päätökset panee toimeen operatiivinen johtaja. Hän osallistuu vanhimmistokokoukseen asiantuntijana ja toimeksisaajana, mutta kuuluessaan vanhimmistoon, osallistuu myös vanhimpana

Työntekijöillä (kreik. diakon) on operatiivinen työ. Uuden testamentin suomennosten alkukielen mukaan diakoniat (seurakuntavirat. 1938: 1. Kor 12) ovat moninaiset. Sellaisiin lukeutuvat esimerkiksi apostolit, opettajat ja evankelistat.

Jos diakoni on vanhimmistoveli, hän vanhimmistokokouksessa on vanhin ja sen ulkopuolella diakoni mutta myös kaitsija. Jos vanhimmistoveli on diakoni, hän on sitä vanhimmiston ulkopuolella kaitsijan ominaisuutensa ohella. Vanhimmistoveli on vanhimmiston ulkopuolella kaitsija tekemättä vanhimmistolle kuuluvia päätöksiä ja kertomatta vanhimmistoasioista muuta, kuin vanhimmiston päättämät, ja päätökset.

Kuten Jeesuksen seurakunta on maailmassa mutta ei maailmasta, samoin on laita seurakunnan jäsenen. Maan päällä seurakunta ilmenee joukkona ihmisiä. Raamatulliselta, rekisteröimättömältä seurakunnalta kielletään oikeustoimikelpoisuus.

Helluntaseurakunnat Suomessa ovat perinteisesti ulkoistaneet taloudellisen toimintansa rekisteröidylle yhdistykselle. Sen jäsenistön enemmistön tulisi olla seurakuntalaisia ja päinvastoin. Suomessa on kuitenkin yhdistymisvapaus.

Seurakunta on teokratia osana Jumalan valtiota. Yhdistys on demokratia osana maallista valtiota. Seurakunnan vanhimmiston päätösten on toteutettava Jumalan tahtoa. Ne muuntuvat seurakunnan kokouksessa seurakunnan päätöksiksi. Vanhimmisto informoi tarvittaessa siitä yhdistyksen hallitusta. Hallitus esittää asian yhdistyksenkokoukselle. Se taas päättää toteuttaako yhdistys seurakunnan päättämän asian. Yhdistyksen hallitus sitten toteuttaa yhdistyksenkokouksen päätökset. Tällainen oli se tapa, miten teokratia delegoi päätöksensä täytäntöönpanon demokratialle. Vanhimmiston on kyettävä sovittamaan laillinen ja raamatulliseen.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
2. Vanhimmat yhteisöissä	5
3. Vanhimmisto Uuden liiton seurakunnassa	7
3.1. Vanhimpien tehtävä	7
3.2. Vanhimmuuden edellytykset	8
3.3. Monarkkinen episkopaatti	9
4. Hallinto ja viranhaltijat	11
4.1 Kaksi tärkeää toimijaa	11
4.2. Vanhimmat ja diakonit	12
4.3. Apulaisuuden diakonia	12
Luterilainen ”Kristinoppi”	12
Roomalaiskatolinen kirkko	13
Ortodoksinen kirkko	14
4.4. Diakonien toimialat Raamatussa	14
5. Hyvän hallinnon periaate	17
5.1. Demokratia muistuttajana	17
Demokratia	17
Teokratia	17
Kyky hallita	18
Kyky armolahjana	18
6. Hallinnollinen sekaannus	19
6.1. Seurakunnan toimijoiden tehtävät ja suhteet	19
Kaitsijoiden ja diakonien suhde	19
Diakonien keskinäiset työsuhteet	20
6.2. Seurakunnan ja rekisteröidyn yhdistyksen palvelusuhde	20
Rekisteröity yhdistys seurakunnan palvelijana	22
Päätöksestä päätökseen Kaavio	23
7. Päättelevä yhteenveto	24
Lähteet	25

1. Johdanto

Sana kohtasi vainoajansa Saulus Tarsolaisen Damaskon tiellä. Ei siinä käyty sanakiistaa, kuten ei yleensääkään Jeesuksen Kristuksen kohdatessa ihmisen vastaavassa merkityksessä. Saulus muuttui, ja tunnemme hänet Paavalina. Toteutui myös ajatus: Sana on sinua lähellä, sinun suussasi ja sinun sydämässäsi. Paavali on keskeinen välikappale Jeesuksen tarjoaman lahjavanhurskauden teologian avautuessa koko maailmalle. Mutta Paavalin teologia ulottui paljooon muuhunkin, myös seurakuntarakenteisiin, joiden alueelle tämä raamatuntutkistelu kohdistuu.

Kuten kohtaamisessa Damaskon tiellä ei ollut sanakiistaa, ei sellaista Paavalin sanoistakaan kannata viritellä. Mutta sikäli kuin Sana oli Paavalin sydämässä, hänen suussaan ja sitä kynää pitelevässä kädessä, joka hänen kirjeitään kirjoitteli, ei voi olla yhdentekevää, miten sanoja joillekin kielille käännetään, mihin muotoon niiden merkityksiä väännetään ja kuinka niitä käytäntöön sovelletaan. Tässä tulee esille myös eri kirkollisten käytäntöjen vaikuttaman yleisen käsityksen poikkeaminen Raamatun tekstistä.

Varsinaisesti seuraavassa yritetään selvittää mitä ovat vanhimmat yhteisöissä ja mikä on Uuden liiton seurakunnan raamatullinen vanhimmisto. Sen asema erottuu seurakunnan toista toimija-kategoriaa, seurakuntapalvelijoita vasten. Jeesuksen seurakunnassa nähdään neljä osaa, vaikka hengen alueella kaikki ovat yhtä. Maailmassa syntyvä teokratian ja demokratian välinen kosketus erilaisine yhteysrakenteineen ei voi toimia Raamattua tai maallista lakia loukkaamatta, ellei vanhimmisto tunne niitä molempia.

Tämä kirjoitus perustuu Raamatun tutkisteluun, ilman että olisi perehdytty aiheen aiempaan teologiseen tutkimukseen. Jos sellaista on, sitä ei ole näkynyt suomalaisessa laajemmassa julkisuudessa. Tähän vertaisarvioimattomaan, lyhyeen, tiiviiseen ja vajavaiseen tutkielmaan odotan oikaisuja, huomautuksia ja hyviä neuvoja.

[Tässä on käytetty Raamatun suomennosta 1933-38. Uudemmat suomennokset ovat ehkä monellakin tavalla parempia, mutta vanhempi suomennos sopii tähän tutkielmaan ja tälle tutkiskelijalle. Käännöstapa kunnioittaa alkukielen merkityksen esille tuloa suomen- kielen nykymuodon kunnioituksen sijasta enemmän kuin uudemmat. Siinä on tämänkin tutkielman aiheeseen liittyvien sanojen suomenkielisiä vastineita kyllin jalostamaton, elävöittämätön ja rikastamaton valikoima, jotta eivät Romuluksen ja Remuksen pentujen jäljet ole päässeet peittymään.]

2. Vanhimmat yhteisöissä

Suvun vanhin, tuvan vanhin, patriarkka; arvoa, valtaa ja arvovaltaa edustavia vanhimmuuteen viittaavia nimityksiä löytyy paljon. Monikossa vanhimmat esiintyy siellä, missä useammista yhteisöissä koostuu suurempi, kuten kaupunki tai valtio. Silloin vanhimmista voidaan valita pienempi ”vanhimmat” -edustusto. Se hallitsee yhteisöään yksin, yhdessä joidenkin kanssa, neuvoa antavana tai vain nimellisesti. Israelissa Uuden testamentin aikaan oli Israelin poikien vanhimmisto, γερουσία, gerusia, mutta myös 71-jäseninen papistosta ja kansan johtavista suvuista koottu neuvosto, συνέτριον, synedrion, jota johti ylipappi ja joka täydensi itse itseään. Ylipappi, neuvosto ja vanhimmisto mainitaan seuraavassa:

”Niin saapui ylimmäinen pappi ja ne, jotka olivat hänen puolellansa, ja he kutsuivat koolle neuvoston ja israelilaisten vanhinten kokouksen” (Ap.t.5:21).

Raamattu mainitsee vanhimmat myös egyptiläisillä:

”Niin Joosef meni hautaamaan isäänsä, ja hänen kanssaan menivät kaikki faraon palvelijat, hänen hovinsa vanhimmat ja kaikki Egyptin maan vanhimmat” (1.Moos 50:7).

Mooabin vanhimmat ja Midianin vanhimmat mainitsee 4. Moos. 22:7. Mooseksen kirjoissa sana vanhimmat eri sijamuodoissaan esiintyy kymmeniä kertoja. Mooseksen aikaan israelilaisilla oli Egyptin orjuudessakin jonkinlainen ”vanhimmat” -instituutio.

”Niin mene sitten, sinä ja Israelin vanhimmat, Egyptin kuninkaan tykö, ja sanokaa hänelle: 'Herra, hebrealaisten Jumala, on kohdannut meitä' Anna siis meidän mennä kolmen päivän matka erämaahan uhraamaan Herralle, Jumalallemme.” (2. Moos.3:18).

Koska Israel, saatuaan Siinailla Jumalalta lain ja hallitusmuodon, oli demokratia, sitä nimitetään seurakunnaksi (King James Version: congregation, väkijoukko, uskonnollinen yhteisö, seurakunta (3. Moos 4:15)) sen uhratessa syntiuhrin. Seurakunnan vanhimmat toimittivat uhrin tai ainakin sen alkumuodollisuuden.

”...tuokoon seurakunta mullikan syntiuhriksi ja vieköön sen ilmestysmajan eteen. Ja seurakunnan vanhimmat laskekoot kätensä mullikan päälle Herran edessä, ja mullikka teurastettakoon Herran edessä” (3. Ms. 4:15).

Vanhimpien asema ei näyttänyt muuttuvan aikojen kuluessa Israelissa. Daavidin aikana he olivat kuninkaan mukana, kun jotain arvokasta tehtävää oltiin toimittamassa:

”Sitten Daavid, Israelin vanhimmat ja tuhannenpäämiehet menivät ja toivat riemuiten Herran liitonarkin Oobed-Edomin talosta” (1. Aik. 15:25).

Vanhimmat näyttää olleen kollegio, joka pitää kokouksia eli kokoontuu. Psalmien kirjoittaja mainitsee vanhinten kokouksen: **”Kunnioittakoot häntä kansan seurakunnassa ja vanhinten kokouksessa häntä ylistäkööt”** (Ps. 107:32).

Myös Jeesuksen aikana vanhimmat olivat usein paikalla siellä missä vallanpitäjien edustajatkin, kirjanoppineet ja ylipapit liikkuvat

”Ja he tulivat taas Jerusalemiin. Ja kun hän käveli pyhäkössä, tulivat ylipapit ja kirjanoppineet ja vanhimmat hänen luoksensa” (Mark. 11:27).

Vanhimmat eivät vain seuranneet kirjanoppineiden ja ylipappien askelia vaan Jeesus näki heidän seuraavan heitä heidän mielipiteissäänkin äärimmäisyyteen asti.

”Siitä lähtien Jeesus alkoi ilmoittaa opetuslapsilleen, että hänen piti menemän Jerusalemiin ja kärsimän paljon vanhimmilta ja ylipapeilta ja kirjanoppineilta ja tuleman tapetuksi ja kolmantena päivänä nouseman ylös” (Matt. 16:21).

Kirjanoppineet edustivat kirjoitusten tuntemusta ja ylipapit uskonnollista valtaa. Lieneekö tuon ajan vanhimmilla ollut vahvaa yhteistä kantaa asioihin vai olivatko ylipappien ja kirjanoppineiden vietävinä. Sitä ei tässä ryhdytä selvittämään, kuten ei vakiintuneiden, järjestyneiden yhteisöjen vanhimpien asemaa koskevaan mahdolliseen historialliseen, antropologiseen tai muuhun tutkimukseen muiltakaan osin ole perehdytty. Sen sijaan Uuden liiton seurakunnan osalta vanhimmiston aseman seurakunnassa määrittelee Raamatun teksti.

3. Vanhimmisto Uuden liiton seurakunnassa

Saulus Tarsolainen, joka omankin kertomansa mukaan vainosi kristittyjä ”aina kuolemaan asti, sitoen ja heittäen vankeuteen sekä miehiä että naisia” (Ap.t.22:4), kohtasi Damaskoksen tiellä Jeesuksen, jota hän oli vainoamassa (Ap.t. 9:3-5). Seuraus oli, että Saulus kääntyi kristinuskoon, alkaen käyttää nimeä Paavali. Hän alkoi julistaa evankeliumia pakanoille. Roomalaisille Paavali kirjoitti: ”Teille, pakanoille, minä sanon: Koska olen pakanain apostoli, pidän minä virkaani [diakon]kunniaissa” (Room. 11:13). Paavalin kirjeistä pääasiallisesti käy ilmi seurakunnan vanhimpien valintakriteerit, toimenkuva ja asema seurakunnassa.

3.1. Vanhimpien tehtävä

Vanhimmiston tehtävä tulee ilmi Paavalin puheessa Efesoksen seurakunnan vanhimille:

”Mutta Miletosta hän lähetti sanan Efesoon ja kutsui tykönsä seurakunnan vanhimmat.” [Paavali puhui heille] **”Ottakaa siis itsestänne vaari ja kaikesta laumasta, johon Pyhä Henki on teidät pannut kaitsijoiksi [piispoiksi, Biblia 1776], paimentamaan Herran seurakuntaa, jonka hän omalla verellensä on itselleen ansainnut. Minä tiedän, että minun lähtöni jälkeen teidän keskuuteenne tulee julmia susia, jotka eivät laumaa säästä”** (Ap.t.20:17 ja 28-29).

Efesoksen seurakunnan vanhimmat (πρεσβυτερουσ, presbyteros) olivat Pyhän Hengen seurakuntaan asettamia kaitsijoita (επισκοπουσ, episkopus). Kreikan sanan ensimmäinen tavu epi tarkoittaa mm: päällä, aikana, eteen, yli, myöten, tähden, kohtaan, vuoksi. Toinen tavu kopus tarkoittaa: väsymys, uupumus, uurastus, ahkerointi. Latinaksi sana on episcopus, saksaksi bischof ja suomeksi katolilaisittain piispa. Voisi kuvitella kreikankielisen mieltävän sanan tarkoittavan uurastajien päällekatsojia tai ahkeroiden etumiehiä, tuskin kuitenkaan yliväsyneitä tai -uupuneita. Prasbyteros oli vanhimmisto, ei vanhuksia, presbytes ja, presbytis, Tit. 2:2 ja Filem 1:9. Suomalaiselle piispat voivat olla kaitsijoita sanakirjan suomennoksen mukaan.

Paavali sanoi heidät laitettun paimentamaan (ποιμαίνειν, poimainein) Herran seurakuntaa. Paavalin ajan paimenet Israelissa olivat lammaspaimenia. Paimen kuljetti lampaat ruoan luo ja suojeli niitä joutumasta petojen hampaisiin. Myös Jeesus oli verrannut itseään lampaiden paimeneen: ”**Minä olen se hyvä paimen. Hyvä paimen antaa henkensä lammasten edestä**” (Joh. 10:11). Vanhimmat ovat siis paimenia.

3.2. Vanhimmuuden edellytykset

Vanhimmistoon valitsee vanhimmisto. Katolisuudessa vastaavaa piispojen valintaketjua jatkumona nimitetään suksessioksi. Helluntaiseurakunnissa vanhimpain seuraannon ei väitetä jatkuvan katkeamattomana Pietarista, joka helluntaina saarnasi ja 3000 ihmistä tuli uskoon Jerusalemissa. Luther kirjoittaa Galatalaiskirjeen selityksessään tavasta, jolla valitsemme vanhimmiston jäsenet. Hän käyttää näistä kaitsijoina nimitystä piispa (suomennos), tietäen Pyhän Raamatun professorina piispojen alkuperäisen ilmaantumisen raamatullisen taustan. Luther kirjoittaa:

”Paavali kutsui Timoteuksen ja Tituksen ja Titus sittemmin piispoja ([Tit. 1:5](#)). Piispat ovat aina kutsuneet itselleen seuraajia meidän aikoihimme saakka ja tulevat kutsumaankin maailman loppuun asti. Tällainen kutsu on välillinen, koska sen välittää ihminen, mutta sekin on Jumalan kutsu” (1535/2003, 35).

Kun Jeesus, todettuaan Pietarin uskon, sanoi: Tälle perustukselle minä rakennan seurakuntani, hän ei ehkä tarkoittanut pelkkää kätten päälle panon määrittämää perimysjärjestystä. Yksilöiden usko kokoaa seurakunnan ja luo jumalayhteyden. Ensimmäiset vanhimmat uusiin alkuseurakuntiin valitsivat apostolit, jotka Jeesus oli valinnut ja jotka johtivat ensimmäistä seurakuntaa. Paavali kirjoitti Tiitukselle:

”**Minä jätin sinut Kreetaan sitä varten, että järjestäisit, mitä vielä jäi järjestämättä, ja että asettaisit, niin kuin minä sinulle määräsin, joka kaupunkiin vanhimmat, jos missä olisi joku nuhteeton, yhden vaimon mies, jonka lapset ovat uskovia, eivät irstaudesta syytettyjä eivätkä niskoittelevia**” (Tit.1:5-6).

Tuossa on vain osa Tiituksen saamista ohjeista. Paavali antoi samanlaisia ohjeita myös Timoteukselle: ” **Niin tulee siis seurakunnan kaitsijan olla yhden vaimon mies, raitis, maltillinen, säädyllinen, vieraanvarainen, taitava opettamaan**” (1. Tim. 3:2).

Kuten Efesoksen seurakunnassa, myös yleisesti seurakuntien johdossa oli vanhimpien ryhmä. Kun pakanakristittyjen ympärileikkausta koskevaa erimielisyyttä menttiin selvittämään Jerusalemin vanhimpien luo, ”**niin seurakunta ja apostolit ja vanhimmat ottivat heidät vastaan**” (Ap.t. 15:4).

Teoksessaan: ”Messun väärinkäyttämisestä” Martti Luther tuo esille vanhinten valinnan Paavalin kirjeestä Tiitukselle. Luther kirjoittaa:

”Joka uskoo, että Kristuksen henki puhuu ja säätää tässä Paavalin kautta, hän varmaankin myöntää, jumalalliseksi määräykseksi ja säännökseksi sen, että jokaisessa kaupungissa tulee olla useampia piispoja tai vähintäänkin yksi piispa. On myöskin ilmeistä, että Paavali pitää vanhimpia ja piispoja samoina henkilöinä sanoessaan, että joka kaupunkiin on asetettava vanhimpia” (1521/1910,298)

Katolisen kirkon piispoja Luther sivulla 300 ihan pilkkaa: ”He eivät ole piispoja (kaitsijoita) vaan epäjumalia, nukkeja, kummituksia ja Jumalan vihan ihmeitä”.

3.3. Monarkkinen episkopaatti

Vasta ensimmäisten seurakuntien ollessa noin sadan vuoden ikäisiä, osassa niistä alkuperäistä, kollektiivista kaitsentamallia pääsi korvaamaan luonnollinen malli, laumailmiön tuottama joukko. ”Joukkopsykologian isä” Gustave Le Bon toteaa.

”Niin pian kuin jokin määrä eläviä olentoja on liittynyt yhteen – olipa sitten kyse eläinlaumasta tai ihmisjoukosta – ne vaistomaisesti asettuvat jonkun päällikön eli johtajan vallan alaisiksi” (1895/1912/2017,82)

Johtajatyypin näin profiloituttua laumassa, lauma tunnistaa ja tunnustaa tämän, kuten vaikkapa hevoslaumassa tapahtuu. Ihmiset erottuvat hevosista laajemmilla vaikutuskyvyillään. Puheella joukkoon vaikuttaminen voi siitä huolimatta perustua vain hirnaisun voimakkuuteen. Sigmund Freud kirjoitti Joukkopsykologiassaan:

”Joka haluaa vaikuttaa joukkoon, sen ei tarvitse punnita väitteitään loogisesti, vaan hänen on maalattava voimakkaita kuvia, liioiteltava ja toistettava aina samaa” (1921/2010:25).

Näin tätä ilmiötä näyttää voitavan kuvata ilmaisulla: luonnollinen syrjäytti hengellisen. Tämä on eräs seurakunnan hengellisyyden ilmaisin. Hengellisesti orientoituvien ihmisten hengellinen seurakunta on enemmän Raamatussa osoitetun

mallin mukainen, kuin on luonnollisten ihmisten lauma, erotettuna järjestyneestä ympäristöstä seurakunta -nimiseen aitaukseen. ”**Luonnollinen ihminen ei ota vastaan sitä, mikä Jumalan Hengen on**” (1. Kor 2:14). Maallistunut seurakunta sielullisena ihmisjoukkona seuraa luonnollista lauman johtajajaksilöä, toteuttaen joukkopsykologian lainalaisuutta, tunteen korvatessa järjen ja lihan voittaessa hengen. Seurakunta, (εκκλησία, ekklesia) merkitsee kreikankielisenä sanana esimerkiksi Ateenan demokratiassa torille kutsuttua, asioista päättävää kokousta. Sana on johdettu verbistä ekkaleo huutaa ulos. Sanansaattaja huusi (vain äänioikeutetut) kaupunkilaiset ulos taloista osallistumaan torikokoukseen. Kristittyjen seurakunta on maailmasta ulos kutsuttujen ja erotettujen hengellinen yhteisö. Kun siinä tapahtuu maallistumisena tunnettu ilmiö, joukko on kuin lauma ilman paimenta. Se alkaa leimautua vahvimpaan pisimpään, voimakasäänisimpään tai muuten vaikutusvoimaisimpaan jäseneensä.

Gunnar Westinin ”Vapaan kristillisyyden historia” kuvaa maallistumisen alkutilmiöitä ajanlaskumme ensimmäisten vuosisatojen aikana seuraavasti:

”Alettiin nähdä esimerkkejä ns. monarkkisesta episkopaatista eli seurakunnan yhden miehen episkopaatista. Yksi mies johtajain joukossa kohosi muitten yläpuolelle, ja hän saavutti näihin aikoihin tunnustuksen erikoisaseman omistajana.” (1954/1975,17.)

Noihin aikoihin myös sitten Rooman piispa alkoi vaatia kaikkien seurakuntien yhteisen päämiehen asemaa. Pian Roomaan syntyi valtion ja kirkon liitto. Konstantinus Suuri, seurakuntaan kuulumaton, kasteella käymätön Rooman hallitsija kutsui ekumeenisen eli yleisen kirkolliskokouksen koolle Nikeaan vuonna 325. Rooman hallitsema voimakas järjestö esiintyi seurakuntana ja monopolisoi kristinuskon, teki siitä uskonnon, jota johti paavi. Kun tuosta oli tuhat vuotta eletty eteenpäin, oli Roomassa edelleen paavi. Tämän nimi oli Innocentius III. Paaviuden (tyrmistyttävä) historia avautuu kirjassa: ”Ihmistä suurempi.” Se kertoo tuon paavin tavallaan julistaneen olevansa virkaatekevä seurakunnan Pää Jeesus Kristus:

”Me olemme apostoliruhtinaan (Pietarin) seuraaja, mutta emme hänen sijaisensa, emmekä kenenkään apostolin sijainen, vaan itsensä Jeesuksen Kristuksen sijainen.” (2004,39)

Vanhimmistoa kaitsijoina ei ole asetettu sijaisiksi, jäljittelijöiksi, kopioiksi, teeskentelijöiksi ja tulpaksi Hyvän Paimenen ja hänen laumansa väliin. Heidän osansa on olla Jumalan Sanan ja Hengen avoin kanava lihallisuuden ja sielullisuuden syrjäyttämiseksi laumassa, jossa näin ei joukkosielukaan pääse ilmestymään.

4. Hallinto ja viranhaltijat

Raamattu antaa kuvan alkuseurakunnista ilmiönä sinänsä, niiden rakenteesta, toiminnasta, työnjaosta jne. Kuva alkuseurakunnista koskee jotain, mikä oli ennen kuvaa, mutta saamme pitää sitä mallina jollekin, mikä rakentuu sen mukaan. Ehkä tuo sanojen luoma kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa, mutta kenelle se kertoo enemmän, kuin sen luoneet sanat, hänen olisi tiedostettava lisäyksen lähde. Kirjoituksissahan lähteet on ilmoitettava. Kun Jeesus havaitsi ihmisen uskon nimeensä, hän sanoi: ”Tälle kalliolle minä rakennan seurakuntani” (Matt. 16:18). Siis ”Minä olen” ilmaisee itsensä nyt ”Minä rakennan”. Sana rakentaa uskon perustalle seurakunnan. Siksi Raamattuun kirjoitettu seurakuntakuva on uskottava. Vanhimmiston aseman määrittelemiseksi tässä tarkastellaan seurakuntamallia sen toimintaa koskevan työnjaon osalta. Toimijoiden osalta seurakunta on neljäportainen eli nelikerroksinen.

4.1. Kaksi tärkeintä toimijaa

Seurakunnan tärkein toimija on Jeesus Kristus, seurakunnan Pää. Hän on ensin verellään ostanut Jumalalle ihmiset, jotka muodostavat seurakunnan. Sitten hän Pyhän Hengen kautta vaikuttaa ihmisten sydämissä, tuottaa armolahjoja, johdattaa ihmisiä herätykseen, seurakuntaan ja seurakunnassa, sekä koko seurakuntaa.

Toinen tärkeä toimija ovat seurakuntalaiset. He ylistävät elävää Jumalaa, toimivat, rukoilevat, rahoittavat, todistavat uskostaan, osoittavat rakkautta ihmisiä kohtaan. Seurakuntana olemisellaan seurakuntalaiset myös ovat osallisina siihen:

”...että Jumalan moninainen viisaus seurakunnan kautta nyt tulisi taivaallisten hallitusten ja valtojen tietoon sen iankaikkisen aivoituksen mukaisesti, jonka hän oli säätänyt Kristuksessa Jeesuksessa, meidän Herrassamme” (Ef. 3:10).

Seurakunta ei ole luonnollinen ihmisyyhteisö, mutta sillä on sellaiseen ainekset ja taipumukset. Siksi sitä on pidettävä tietoisena seurakunnan olemuksesta hengellisenä ilmiönä maailmassa. Tuota ilmiötä on ylläpidettävä Sanan, rukouksen ja toiminnan kautta. Seurakunnan on oltava laidun, jossa on hengellistä ruokaa, auki tulee olla lähteen, jossa on elävää vettä. Sitä varten seurakunnassa on vielä kaksi porrasta.

4.2. Vanhimmat ja diakonit

Vielä on palattava Paavalin ensimmäiseen Timoteus-kirjeeseen. Luettuamme siitä jo kolmannen luvun toisesta jakeesta, kuinka kaitsijan tulee olla nuhteeton yhden vaimon mies, siirrytään 10 jaetta eteenpäin

”Niin myös seurakuntapalvelijain tulee olla arvokkaita, ei kaksikielisiä, ei paljon viinin nauttijoita, ei häpeällisen voiton pyytäjiä [---] Mutta heitäkin koeteltakoon ensin, sitten palvelkoot, jos ovat nuhteettomat [---] Seurakuntapalvelija olkoon yhden vaimon mies, lapsensa ja kotinsa hyvin hallitseva.” (1. Tim. 3: 8,10,12.)

Tässä esiintyy siis toinen kohde ja sille määritelmä. Ensin esitettiin vanhimmat eli kaitsijat (επισκοπους, episkopos) ja nyt seurakuntapalvelijat, (διακόνους, diakonit). On siis kaksi ryhmää, vanhimmat ja seurakuntapalvelijat, diakonit. Mitä nämä diakonit tekevät?

4.3. Apulaisuuden diakonia

Tässä länsimainen käytäntö näyttää ottaneen laajan yläkäsitteen nimen nimeksi sen erälle missään tarkasti rajaamattomalle alakäsitteelle, erkaantuneena, katolilaisen tradition viemänä Raamatun alkukielisestä sanasta. Diakoniksi nimitetään jonkinlaisia sosiaalityöntekijöitä, tai diakonia pidetään alempana sananpalvelijana. Pitäisikö noudattaa perinnettä vai palata Raamatun noudattamiseen? Jos voisimme kysyä tätä 16. vuosisadan Lutherilta, hän ehkä vastaisi, että ”totuutta on etsittävä suoraan Raamatun tekstistä” ja on ”luovuttava skolastiikan käyttämistä käsitteistäkin. Kirkon on palattava käyttämään vain Raamatussa olevia sanoja” (Arffman 2009,106 ja 132). Mutta Lutherkin hyväksyi jo vuosisatoja perinteenä olleita ei-raamatullisia tapoja:

”Mutta siihen on kyllin pätevät perustelut, ettei meidän aikanamme kukaan voi torjua eikä hylätä lapsikastetta, onhan sillä niin pitkä perinne” (1528/1991,115).

Diakon -käsitettäkään ei Luther puhdistu.

Luterilainen ”Kristinoppi” ja katekismus eli evankelisluterilaisen kirkon opetus on muovannut suomalaisten käsityksen kristinuskosta. Siksi on mielenkiintoista katsoa, millainen on sen opetus tässä käsitellystä aiheesta. Tällä vuosituhannella Piispain kokouksen teologinen sihteeri, kunnioitettava avarakatseinen teologi väitti, ettei ollut

kuullutkaan Lutherin lukeneen Raamatusta ja julkaisseen mielipiteensä piispojen olevan seurakunnan vanhimpien joukko seurakunnassa. Laskikohan hän leikkiä?

Sen opetuksen määrä, joka joskus on kirkossa vaadittu ennen kuin on voitu antaa kaste, on sama, kuin se suullisen opetuksen (katekheesi) määrä, joka annettiin katekumeeneille eli kasteoppilaille. Sitä vastanee Suomen luterilaisessa kirkossa sen julkaiseman ”Lutherin katekismuksen” yhteydessä ollut 1948 hyväksytty Kristinoppi, joka näyttää sitten olleen voimassa sellaisenaan puoli vuosisataa. Sen korvasi vuonna 1999 kirjanen, josta mainintoja kirkon toimijoista en löytänyt. Kirkon mainittiin olevan katolinen, ja siihen mahtuvan erilaisia tapoja.

Vuosina 1948 – 1998 luetun Kristinopin kuvaamaan kirkkoon ei liene tullut olennaisia muutoksia toimijoiden nimityskriteereissä vuonna 1999 tai sen jälkeenkään parissa vuosikymmenessä. Kristinoppi kohta ”53. Seurakunnan virat” esittää: ”Jumala on asettanut seurakuntaansa papin viran”. Raamatun mukaan tuo virka on Vanhassa liitossa, ja Heprealaiskirjeen mukaan Jeesuksella Uudessa liitossa. 1. Piet. 2:9 mukaan me pakanaristityt olemme papisto (hieureus). Niinpä esim. Augustinus ja Luther (1523/1986, 39) ovat opettaneet yleistä pappeutta eli me uskovat olemme pappeja. Suomen sana ”pappi” tulee latinan sanasta *past*, ei kreikan sanasta ”hieureus”.

Kristinoppi jatkaa: ”Jumala on [---] asettanut diakonin ja diakonissan viran.” Väitteen tueksi lukee: ”Seurakuntapalvelijan asettaminen Ap.t. 6:16”. Kuten luvussa 4.4 tullaan osoittamaan tuo raamatunkohta ei kerro 7 miehen virkanimityksistä vaan työhön osoittamisista.. Raamatussa seurakuntapalvelijan (diakon) nimikkeen ja sen kantamiseksi asetettujen ehtojen luetteleminen tapahtui 2. Tim. 3:8-13.

Kristinopissa mainitaan vielä seurakunnan kaitsijan virka toistamalla se ainoa kohta siitä ainoasta raamatun suomennoksesta, jossa ”kaitsijan virka” mainitaan, nimittäin 1939 käännös, kohta 1 Tim. 3:1. Siinä kaksi suomen sanaa ”kaitsijan virkaan” ovat suomennos yhdestä kreikan sanasta: *ἐπισκοπή*, (yks. gen. sanasta kaitsija) Suomentaja ei tuossa ole ollut tietoinen Paavalin esiin tuomasta jaosta kahteen portaaseen: kaitsijat ja virkailijat. Muissa raamatun suomennoksissa ei vanhimman virkaa olekaan.

Roomalaiskatolinen kirkko on piispan eli kaitsijan viran alaiseksi perustanut pastorin viran. ”Virka” on Raamatun suomennoksessa vastine alkukielen sanalle diakon. Koska piispa ei ole diakon mutta kuitenkin virka, niin diakon ei ole virka. Pastori on latinaa.

Sanan p̄astiō (paastioo) merkitys on laidun, ja sanan p̄astus ruokinta, laidun, rehu. Niiden välillä sanastossa on sana p̄astor, paimen, pastori. Se periytyi katolilaisuudesta myös luterilaisuuteen. Tuo latinalainen sana, jota ei ole Raamatussa, on niin mieluinen, että on jo tullut helluntailaisuuteenkin. Diakonin virka sosiaalityöntekijänä on myös ilmaantunut helluntaiseurakuntiin. Rekisteröidyssä kirkossa seurakuntavirat voivat olla valtion laissa määriteltyjä virkoja. Helsinkiläisen uskonnollisen yhdiskunnan, Helluntaikirkon perustamisen seuraus (tavoite?) oli, että sen työntekijät saavat suorittaa joitakin virkavastuulla toimitettavia rekisteritoimia vihkimyksinä. Ehkä raamatunsuomennosten virka-sanakin on periytynyt valtionkirkolta Roomassa Konstantinuksen ajoilla.

Ortodoksinen kirkko toi kristinuskon suomalaisille, alkaen Novgorodista, Ilmajärven rantamilta jo 900-luvulla. Novgorod on vanha suomalainen kaupunki ajalta, jolloin Suomi ei ollut valtio vaan laaja yhtenäinen kielialue. Kirkossa on diakonin-, papin- ja piispanvihkimykset.

4.4. Diakonien toimialat Raamatussa.

Ensimmäiseksi kannattaa poiketa selvittämään eräs pöytäpalveluksen järjestely, jotta voidaan todeta, syntyikö diakoni siinä eli nimitettiinkö siinä ensimmäiset diakonit. Opetuslapset olivat olleet jokapäiväisessä palveluksessa jakamassa ruokaa Jerusalemin alkuseurakunnan pöydissä. Maassa oli noihin aikoihin ainakin jo tulossa elintarvikepula. Apostolit varmaankin olivat pöytäpalveluksestaan huolimatta edelleen apostoleita. Kun he valitsivat tilalleen pöytäpalvelukseen seitsemän miestä, näitä ei näytä nimitetyksi diakoneiksi tai erityisesti miksikään: ”**Me asetamme heidät tähän toimeen**” (käyttöön tähän epi th~j xreiaj tautej) (Ap.t. 6:3).

Sana ”palvelu” tai ”palvelija” ei tarkoita ammattia tai virkaa ennen kuin joku sen nimiseen virkaan nimitetään. Kun nyt Raamatun teksti, mm. 1. Tim. 3:2/8-13 erottaa diakonit (suom. virka, seurakuntapalvelija) seurakunnan vanhimmista eli kaitsijoista (episkopos) sekä myös erityisvaatimuksilla muista seurakuntalaisista, niin näyttää diakonit -niminen osajoukko hahmottuvan seurakuntaan.

Diakoni toimii normaaliseurakunnassa vanhimpien työhönsä siunaamana eli asettamana, mutta Jumalalta kutsumuksensa saaneena. Kun Paavali ja Timoteus

kirjoittavat filippiiläisille kirjeen, sen tervehdys on osoitettu ”kaikille pyhille Kristuksessa Jeesuksessa, jotka ovat Filipissä, sekä myös seurakunnan kaitsijoille ja seurakuntapalvelijoille”. Sana sanalta suomennettuna noista kolme viimeistä sanaa ovat Novumin interlinearisessa käännöksessä: ”kanssa piispojen ja diakonien”. Kirje oli siis osoitettu kolmelle neljästä edellä (4.1 ja 4.2) luetellusta seurakunnan toimijasta.

Erilaisuuksia palvelustoimissa (diakonion) on, kuuluu interlineaarinen käännös Paavalin kolmesta sanasta, jotka normaalisuomennoksessa ovat: ”Seurakuntavirat ovat moninaiset” (1. Kor. 12:5). Alkutekstissä tuossa on siis sana diakonion. Näin käy ilmi, että diakon on hyperonyymi eli yläkäsite, kuten sen suomennoksetkin, virka tai seurakuntapalvelija. Alakäsitteitä eli erilaisia palvelustoimia ei yksiselitteisesti luvussa luetella. Jakeen 28. alkuosassa kerrotaan Jumalan asettaneen seurakuntaan ensiksi muutamia apostoleiksi, toisia profeetoiksi, kolmansia opettajiksi. Olisiko siis apostolikin diakoni? Mitä sanookaan Paavali: ”Koska olen pakanain apostoli, pidän minä virkaani (diakonian) kunniaassa” (Room. 11:13).

Miksi vanhimpia ei tuossa koko luvussa mainita? Ensinnäkin vanhimuus ei ole virka, ja vanhimmat mainittiin olevan egyptiläisilläkin (luku 2). Toiseksi seurakunnan vanhimisto on collegio, aivan kuin osakeyhtiön tai yhdistyksen hallitus. Se täydentää kuitenkin itse itseään, vanhimiston jäsenten valitessa ja kutsuessa uudet jäsenet. Kutsun siis välittää ihminen ”mutta sekin on Jumalan kutsu”, sanoi Luther (3.2). Tuon kolme diakonia luetelleen 28. jakeen loppuosassa mainitaan armolahjoja. Noiden armolahjojen joukossa on sana: ”hallita”. Kun diakonien yhteydessä oli 5. jakeessa lause ”Herra on sama”, ja armolahjojen yhteydessä jakeessa 6. lause ”Henki on sama”, näyttää kyky ”hallita” nyt luetun armolahjojen joukkoon jotenkin huomaamattomasti. Hallitsemisen armolahja ainakin sopii vanhimmalle, ehkä moni muukin. Osuvatko Hengen lahja ja vanhimman valinta samoihin henkilöihin? Osuvatpa hyvinkin, sillä valitsija ja lahjan antanut Henki ovat sama. ”Pyhä Henki on teidät pannut kaitsijoiksi...” (luvussa 5.1).

Sumea jako diakoneihin=virkoihin=seurakuntapalvelijoihin ja episkopeihin=piispoihin=kaitsijoihin=vanhimpiin näyttäisi olevan luvussa 1. Kor.12. Saman kirjoittajan, Paavalin teksteissä toisaalla, nimittäin 1. Tim. 3:2-12 ja Fil. 1:1 jako kuitenkin on ilmeinen, selkeä seurakunnan vastuuhenkilöiden jako kahteen osaan. Sikäli kuin eivät diakonien ”moninaiset” toimenkuvatkaan tule Raamatussa

eritellyiksi, niitä ovat sitten vain kaikki vanhimmiston tehtäviin kuulumattomat tehtävät.

Paavali ei ollut seurakunnanvanhin, ja siksi hänen täytyy olla ollut diakoni. Hän mainitsikin tuon apostoliudesta, kuten edellä tuli esille. Pietari taas oli yksi Jerusalemin seurakunnan vanhimmista ja mainitsi vanhimmuudestaan kirjeessään ”minä, joka myös olen vanhin” (1. Piet. 5:1). Hänen ilmaisunsa sisälsi kreikan sanan presbyteros. Mutta vaikka Pietari oli vanhin, hän oli myös apostoli (1. Piet. 1:1). Jako kahteen ei siis koskekaan henkilöitä, vaan työnkuvia. Maallisessa työssä työpaikallaan laajan osaamisen saavuttanut toimitusjohtaja voi tarvittaessa korvata poissaolevaa myyntipäällikköä eli tehdä kahta työtä, istua kahdella tuolilla eli pitää kahta hattua, kuten tilannetta on tapana ilmaista. Samoin voi tapahtua seurakunnassa. Mutta hatunvaihto voi joskus merkitä melkein takinkääntöä. Mikä tahansa hattutempu ei ole raamatullinen.

5. Hyvän hallinnon periaate

Hyvän hallinnon periaate sisältyy raamatulliseen seurakuntajärjestykseen, koska teokratia on määritelmänsä tai luonteensa mukaisesti hyvä. Sen heikko lenkki on luonteensa mukaisesti ihminen, joka siinä toimii. Silloinkin kun ei seurakunnan Pään, Jeesuksen, Sanan anneta täysin johtaa toimijoita, kohtaa heitä kuitenkin yhteiskunnan taholta paine pyrkiä hyvään hallintoon.

5.1. Demokratia muistuttajana

Teokratiaa voi verrata edustukselliseen demokratiaan – ei siksi, että siitä voisi ottaa oppia, sillä oppi meillä jo on, vaan – jotta tunnistaisimme paremmin niitä hallinnon laatuominaisuuksia, joiden voi päätellä olevan kristinuskon välillistä vaikutusta yhteisöjen muodoissa. Silloin havaitsemme ne selvemmin omassa toiminnassa.

Demokratian malliksi sopii yhdistys. Siinä ylin valta on jäsenellä, ja tämä käyttää tuota valtaa yhdistyksenkokouksessa. Yhdistyksenkokous päättää yhdistyksen toiminnasta ja valitsee yhdistyksen hallituksen jäsenet. Hallitus toteuttaa yhdistyksenkokouksen päätökset ja omia päätöksiään sellaisissa asioissa, jollaiset yhdistyksenkokous on määrännyt hallituksen harkinnan ja päätöksenteon varaisiksi. Sellaisia ovat yleensä toimihenkilöiden työhönotto ja työsuhteen purkaminen. Hallitus myös valmistele seuraavaa yhdistyksenkokousta varten ne jäsenten esittämät aloitteet ja omat esityksensä, jotka se toimittaa kokouksen käsiteltäväksi ja päätettäväksi. Yhdistyksenkokous käsittelee vain sääntöjensä määräämät asiat ja hallituksen esittämät asiat, paitsi jos jonkin muun asian käsittelemistä täysin yksimielisesti ehdotetaan ja kannatetaan. Yhdistyslaista saa tarkempaa tietoa.

Teokratia on tässä seurakunta. Se toimii toisin. Ylintä valtaa käyttää seurakunnan Pää, Jeesus Kristus. Seurakuntalaisella on suora yhteys häneen. Seurakunnassa on vanhimmistot. Se valitsee jäsenensä ja tekee päätettävikseen katsomissaan seurakunnan asioissa yksimielisiä päätöksiä. Vanhimmistot valitse joko keskuudestaan tai ulkopuoleltaan seurakunnan toiminnoille vastuuhenkilöitä, ja mahdollisesti operatiivisen vetäjän, säilyttäen kuitenkin vastuun ja valvonnan itsellään

Kyky hallita oli kovin huomaamattomana 1. Kor.12:28 jakeessa armolahjojen joukossa, kuten aiemmin todettiin. Hallitsemisen tuleekin olla huomaamaton. ”Ei herroina halliten [---], vaan ollen laumalle esikuvina” (1. Piet. 5:3). Aidoksi esikuvaksi ei voi tulla Mooseksen vaan Jeesuksen kautta. Rakkaus ei pysy salassa, mutta muutoin hallinto saattaa ilmentää vanhaa kiinalaista (Laozi n. 500 eKr, ehkä jo Jao- ja Shuenhallitsijoilta n 2300 eKr) sanontaa: ”hyvä hallitus on silloin, kun kansa ei tiedä sellaista olevankaan”. Tuohon voisi kyllä lisätä ehdon, että kansa kuitenkin eläisi ikään kuin sillä olisi hallitus. Seurakunnassa sellainen toteutuu, kun Jumalan Henki saa johtaa sen jokaista tasoa ja porrasta; jokaista yksilöä. Mutta täällä ajassa, maassa ja lihassa tarvitaan myös hallinto, laki ja etiketti.

Kyky armolahjana ilmenee myös. Hallitseminen oli Pyhän Hengen antamien armolahjojen joukossa, ja toisaalta se, että vanhimpia on joukoissa asettamattakin, todentuvat myös aiemmin esille nostetussa Apostolien tekojen 20:28 jakeessa Efesoksen seurakunnan vanhimmista: ”Pyhä Henki on teidät pannut kaitsijoiksi (episkopos), paimentamaan Herran seurakuntaa...” Vanhimmat (prebytes. prebytis) ovat valitsemattakin ja voisi heistä suosituimmat valita hallintoelimeksi (presbyterus) vaikkapa vaaleilla. Jumalan seurakunnassa valinta on kuitenkin toinen. Vanhimmiston on nähtävä, kenet Henki asettaa mihinkin tehtävään seurakunnassa, ja siunattava heidät tehtäviinsä.

Koskaan ei jokainen ole tyytyväinen hallinnon toimiin, linjaan ja henkilövalintoihin, paheksumatta edes jotain noista. Koska kuitenkin huonokin hallinto on parempi, kuin anarkia, myös vanhimmistoon voi varmaankin suhtautua, niin kuin Paavali kehottaa suhtautumaan esivaltaan: ”Jokainen olkoon alamainen sille esivallalle, jonka vallan alla hän on. Sillä ei ole esivaltaa muutoin kuin Jumalalta”. Vanhimmisto on kuitenkin omin voimin avutonta väkeä, ja tarvitsee jatkuvaa esirukousta selviytyäkseen edes jotenkin työstään, toinen toisistaan ja itse kukin omasta itsestään.

6. Hallinnollinen sekaannus

Hallinnollista sekaannusta esiintyy kahdessa kohteessa. Ne ovat varsinainen seurakuntajärjestys ja seurakuntatoiminnan taloudellinen kytkös yhteiskuntaan. Jälkimmäistä Suomessa kunkin helluntaiseurakunnan piirissä välittää perinteisesti seurakuntalaisten perustama rekisteröity yhdistys. Piirretään ensin seurakunnasta kuva, jota voi korjata Jumalan sanan perusteella, jos tekeleestä siihen aihetta löytyy.

6.1. Seurakunnan toimijoiden tehtävät ja suhteet

Koska rakkaus on kekseliäs, tapahtuu seurakunnassa monenlaista spontaania toimintaa. Sitä ei pidä liialla holhoamisella tukahduttaa. Mutta, kuten edellä on todettu, Jumala on asettanut erityisiä toimijoita eri tehtäviin seurakunnassaan. Pyhä Henki asetti (ethero) (Ap.t. 20:28) seurakunnan vanhimmat (prebyterus tês ekklêsias) (Ap.t. 20:17) kaitsijoiksi paimentamaan Jumalan seurakuntaa. Heitä Paavali kehottaa pitämään huolta (prosekhô, pitää huolta, pysytellä jssk [skr:ssa], liittyä jhk [lujemmin srk:an,] kavahtaa, ottaa vaari) laumasta ja itsestään.

Monta johtajaa yhdellä laumalla johtaa katastrofiin, ellei johtaminen tapahdu kollegiona eli vanhimmistona, jossa kaitsijat yhdessä, laumasta erottautuneina, tekevät yksimielisiä päätöksiä. Kun ei yksimielisyyttä tule, asia jätetään rukousaiheeksi, kuullaan ehkä asiantuntijoita, heitetään arpaa, tai asia jätetään päättämättä. Paavali oli oppinut mies, eikä olisi rohkaissut monen johtajan malliin, vaikka olisi joutunut määrittelemään asian itse. Nyt hän kuvasi Jumalan seurakunnalleen antamaa mallia seurakunnalle, jolla on yksi johtaja, Seurakunnan Pää, ja hänen tahtoaan tulkitseva kaitsijoiden kokous, joka tuottaa yksimielisiä päätöksiä.

Kaitsijoiden ja diakonien suhde Raamatun valossa ja käytännössä on järjellinen. Toinen kategoria ylhäältä annettuja toimenkuvan haltijoita oli siis diakonit. Koska episkopaatit eli piispat, ja diakonit eli virat on erotettu toisistaan Raamatussa, niiden eroa seurakuntakäytännössä kuvaa seuraava. (i) Vanhimmistoveli osallistuu päätöksentekoon vanhimmistonkokouksessa. Sen ulkopuolella hän ei tee vanhimmistopäätöksiä, vaan asettuu kaitsijanakin paimennettavan vertaiseksi. Ollessaan seurakuntalaisten joukossa, vanhimmistoveljet eivät ole vanhimmisto, eivätkä keskustele asioista vanhimmistona, vaan sulautuvat yksilöinä

seurakuntalaisten joukkoon. (ii) Jos joku vanhimmistosta on myös diakoni (suomeksi seurakuntapalvelija = seurakuntaviran omaava) esimerkiksi armoitettu opettaja, evankelista, sielunhoitaja tai muu, hän on vanhimmistokokouksen ulkopuolella diakoni, mutta ei vanhimmistopäätöksiä tekevä, julistava, kehuva, moittiva tai rikkova. (iii) Vanhimmiston operatiiviseksi johtajaksi seurakuntaan asettama diakoni yleensä osallistuu raportoimaan ja palautetta sekä rohkaisua saamaan vanhimmistokokouksiin.

Diakonien keskinäiset työsuhteet voivat olla tulosvastuullisuuden sanelemia. Jos yksi diakoni näkyjä näkee ja unia uneksuu, ja kaikki diakonit siksi rientävät näkyjä tähyilemään, siihen sopii, mitä Raamattu sanoo seurakunnasta: ”Jos koko ruumis olisi silmä, missä sitten olisi kuulo?” (1. Kor 12:16) ”Seurakuntavirat (diakoniat) ovat moninaiset...” (12:5). Diakonien toimenkuvien kesken vallitsee synergia. Se tarkoittaa, että kun jokainen toteuttaa omaa kutsumustaan antaumuksella, yhteistulos on suurempi, kuin tulokset yhteen laskettuina. Diakonit eivät näin ollen voi delegoida työnäkyjään toisilleen, paitsi ryhmätyössä. Kullakin on oma kutsumuksensa. Seurakunnan toiminnan **operatiivinen johtaja** ei voi ohittaa johtamiensa henkilökohtaista kutsumusta, enempää kuin hän voi ohittaa vanhimmistopäätöksiä tai anastaa vanhimmistolle kuuluvaa päätäntävaltaa. Täsmennyksiä, oikaisuja ja täydennyksiä tähän pelkistykseen etsittävä Raamatusta.

6.2. Seurakunnan ja rekisteröidyn yhdistyksen palvelusuhde.

Sekoitettuamme toisiinsa piispan ja diakonin, lain ja armon, tunteen ja hengen, aidon ja jäljitelmän sekä todellisesti vapaan ja tottelijan vastakohtat me, Raamattua ja Suomen lakia tuntemattomat, uskonnonharjoittajina ja heidän opettajinaan esiintyvät olemme puolessa vuosisadassa oppineet sekoittamaan toisiinsa vielä teokratian ja demokratiinkin, loukataksemme yksin teoin Suomen lakia ja Raamatun sanaa, eli tappaaksemme kaksi karpästä yhdellä istumalla. Lehdestä lukien ilmeni, että Etelä-Suomessa päin jotkut istuvat seurakunnan hallituksessa, vaikka uskovat kaiketi kuuluvansa yhdistyksen vanhimmistoon. ja oikea istumapaikka aivan ilmeisesti näyttäisi olevan lukkarin tuvassa. jossa viiden kiltisti istuvan paikat ovat vapautuneet pöydässä ja kahden vihaisesti mulkoilevan seisomapaikat nurkassa. (Kivi 1969,40.) Kyse seuraavassa on siis Raamatun mukaisen seurakunnan ja Suomen Yhdistyslain mukaisten rekisteröidyn yhdistyksen taloudellisen palvelusuhteen ymmärtämisestä tai ymmärryksen puutteesta sen molemminpuolisessa hallinnassa.

Seurakunnat joutuivat aikoinaan ongelman eteen, kun kuulivat, että rukoushuonetta ei voinut omistaa, ellei ollut rekisteröity yhteisö. Henkilöt toki voivat omistaa kiinteistön, mutta rukoushuoneen omistajaksi oli kätevämpää perustaa yhdistys. Yhdistyksen jäseniksi merkittiin kaikki seurakuntalaiset, ja yhdistykseen liittyi lisää jäseniä kasteen kautta seurakuntaan liityttäessä. Hyvin tietoisia oltiin silti siitä, että kiinteistöyhdistys ei ole seurakunta. Otetaan tähän esimerkkitapaus siitä, kuinka sekaannuksen vaara tiedostetaan ja se vältetään. Esimerkkinä olkoon Kalajoen Helluntaiseurakunta ja Kalajoen Helluntailähetys ry. Ensin oli rukouspiiri. Vuosikymmenen se toimi hoitaen rekisteröimättömänä yhteisönä rahataloutensa, 2 vuotta evankelistan työnantajanakin välillä toimien. 1980-luvun loppupuoliskolla muutamat rukouspiiriläiset perustivat yhdistyksen. Rukouspiiri antoi pian sen hoidettavaksi rahatalouden. Seurakunnan tavoin jo vuosia toiminut rukouspiiri järjestäytyi seurakunnaksi vuonna 1989. Seurakunta antoi rahataloutensa saman yhdistyksen hoidettavaksi, jonka asiakas rukouspiiri oli ollut.

Nähtävästi joku raamatullisten, rekisteröimättömien helluntaiseurakuntien nurkanvaltaaja alkoi kutsua seurakunnan ja yhdistyksen asiakassuhdetta nimellä kaksoishallinto. Se on selvä viittaus laittomaan ja epäraamatulliseen fuusioon. Yhdistys on ehkä syönyt seurakunnan, kerättyään sen tilaisuuksissa kolehtinsa ja hallittuaan sitä rahan voimalla. Jeesuksen seurakunnasta on tehty ikään kuin kaupparekisteriin rekisteröidyn yhdistyksen aputoiminimi.

Kun vanhimmistoveljiä on valittu mukaan yhdistyksen hallitukseen – ja sellaista on jossain pidetty jopa välttämättömänä – eivät veljet ole sitten ehkä ymmärtäneet, että yhdistyksen hallituksen tehtävä on toteuttaa yhdistyksen kokouksen päätöksiä eikä suinkaan jonkin muun yhteisön esityksiä. Hallituksen jäsenellä ei ole hallituksessa muuta valtaa kuin minkä hallituksen jäsenyys antaa. Kullakin jäsenellä on yksi ääni. Puheenjohtaja huolehtii, että päätöksissä toteutetaan yhdistyksenkokouksen tahtoa sellaisena, millainen se yhdistyksen kokospöytäkirjojen mukaan on.

Seurakunnan vanhin on voinut vapautua lain alta armon alle, mutta niin kauan, kuin maallinen laki on voittamatta, sitä on hyvä tuntea sen verran, että jos johonkin osallistuu, niin tietää itse toimiiko oikein vai väärin. Kun lain tuntee, se herättää synnin tunnon. Kun lakia ei tunne, toiminnasta tulee pyrkiä pidättäytymään.

Tässäkin asiassa, kuten koko elämässä, laittomuuden voi kiertää lakia noudattamalla. Seuraavat kaksi sivua ovat liite aiemmin tehdystä toimintamallista:

Rekisteröity yhdistys seurakunnan palvelijana

Vanhimmiston päätös teokratian ja demokratian kautta toiminnaksi Helluntaiseurakunnan vanhimmiston päätös toimitalon rakentamisesta johti seurakunnankokouksen päätökseen, ja yhdistyksenkokouksen päätöksen kautta yhdistyksen hallituksen toimiin asian toteuttamiseksi.

1. Nähtyään tarpeelliseksi rakentaa rukoushuone, ja päätettyään niin, **vanhimmisto kutsui koolle seurakunnankokouksen.**

2. Srk:n kokoukselle esitetään vanhimmiston päätös. Rahasta ei paljon keskustella koska seurakunnalla ei ole kassaa. Seurakuntalaiset esittivät näkemyksiään, epäilyksiä ja ideoita. Niistä keskusteltiin. Sitten puheenjohtaja kertasi kokouksessa esitettyjä näkemyksiä ja kysyi, onko muita hyviä huomioita tai ideoita. Helluntaiseurakunnan hallintomuodossa, **teokratiassa srk:n kokous yhtyy vanhimmiston päätökseen.**

[Seurakunta voi hylätä vanhimmiston päätöksen. Päätös jää voimaan. Jos vanhimmisto toteaa poikenneensa Jumalan tahdosta, se valituttaa naapuriseurakuntien vanhimilla seurakuntaan uuden vanhimmiston. Ei vanhimmisto eikä seurakunta voi kääntyä Jumalaa vastaan ja säilyttää asemaansa. Teokratiassa toteutetaan Jumalan tahtoa. Teologisia ongelmia ei ratkaista äänestämällä.]

3. Vanhimmiston kerrottua srk:n rakentamispäätöksestä yhdistyksen hallitukselle, **hallitus esitti srk:n päätöksen yhdistykselle.**

4. Vaikka yhdistyksen jäsenet ovat seurakuntalaisina seurakunnan kokouksessa joutuneet kannattamaan rakentamista, heillä on nyt mahdollisuus vaikka kaataa hanke. Heidän voisi odottaa pohtivan kriittisesti yhdistyksen taloudellisia mahdollisuuksia rakentamiseen. Tässä esimerkiksi otetussa tapauksessa kuitenkin, hallituksen yllätykseksi **yhdistyksenkokouksen päätös oli yksimielisesti myönteinen.**

Tämä yhdistys koostuu niistä seurakuntalaisista, jotka ovat hakeneet yhdistyksen jäsenyyttä. Yhdistyksessä ylin valta on yhdistyksen jäsenellä. Hän käyttää tuota valtaa yhdistyksen kokouksessa.

5. Hallitus ryhtyy sitten käynnistämään rakennusprojektia. Yhdistyksen **hallituksen on toteutettava yhdistyksenkokouksen päätökset**

Yhdistyksellä on oikeus kieltäytyä rahoittamasta seurakunnan toimintaa, ja seurakunnan vanhimmistolla on mahdollisuus kieltää siltä oikeus kerätä kolehtia seurakunnan tilaisuuksissa. (R.S.)

Srk:n vanhimmistopäätöksen laillinen tie Ry:n päätökseksi

**Kalajoen
Helluntaiseurakunta**

**Kalajoen
Helluntailähetys Ry**

Hallintomalli:TEOKRATIA
Ohjekirja: RAAMATTU

Hallintomalli: DEMOKRATIA
Ohjekirja: SUOMEN LAKI
ja yhdistyksen sääntökirja

: **SEURAKUNTA**

Kaikki neljäkymmentä ovat seurakuntalaiset

**Vanhimmistto 4
punaista nollaa**

**Siniset kaksikymmentä
ovat yhdistyksen jäsenet**

O	O	O	O	O	O	O	O
O	O	O	O	O	O	O	O
O	O	O	O	O	O	O	O
O	O	O	O	O	H	H	H
O	O	O	O	O	H	H	H

**H:t = yhdistyksen
hallitus, 6 jäsentä**

Vanhimmistto päättää rakentaa rukoushuoneen.

Seurakunnan kokous tulee samaan päätökseen.

Vanhimmistto informoi yhdistyksen hallitusta.

Hallitus kutsuu yhdistyksenkokouksen koolle.

Yhdistyksenkokous päättää, että rakennetaan.

Hallitus alkaa rakennuttaa rukoushuonetta.

(Kalajoen Hsrk:n jäsenistä kuuluu yli puolet KHLry yhdistykseen. Suomen Perustuslain säätämä yhdistymisvapaus vallitsee. On hyvä, että seurakuntalaisista yli puolet kuuluu yhdistykseen, ja yhdistyksen jäsenistä yli puolet kuuluu seurakuntaan.)

7. Päättelevä yhteenveto

Monien yhteisöjen hallintoon kuului muinoin ”vanhimmat.” Niin myös Israelissa, Egyptissä, Mooabilla ja Midianilla Uuden liiton seurakuntiin vanhimmat valittiin ensin apostolien, sitten vanhimmistojen toimesta. Seurakunnan toinen erityiset ehdot täyttävä toimijaryhmä oli seurakuntapalvelijat eli diakonit, monenlaisissa toimissa. Seurakunnassa näyttää siis Raamatun mukaan olevan kaksi toimijaporrasta, kaitsijat ja diakonit, mikä vastaa demokratian hyvää hallintotapaa: hallitus ja virkailijat. Seurakunta on teokratia, eikä sen pitäisi olla demokratiaa huonompi hallinnoltaan.

Roomalaiskatolisen vaikutuksen jälki kulttuurissamme saa yleisön mieltämään diakonit sosiaalityöntekijöiksi. Sellaisesta ei diakonien määritelmä 1. Tim. 3:8-13 mainitse mitään. Joissakin kirkoissa diakonit toimivatkin myös liturgian ja sananjulistuksen tehtävissä. Paavali oli diakonina apostoli ja piti diakoniuttaan kunniaissa. Pietari taas kirjoitti olevansa vanhin. Tällainen jako esiintyy Raamatussa. Jokainen tämän jaon kanssa ristiriidassa oleva asia on tutkittava. Tutkimus paljastaa syyn. Raamatuntutkiskelun yksi tavoite tulee olla tien avautuminen itsetutkisteluun.

Episkopaattinen monarkia on yhden henkilön johtoasema ja valta seurakunnassa. Sellainen on yleensä merkki lihallisuuden sielullisuutena paluusta, jolloin luonnollinen lauma ja joukkosielu pääsevät valtaan. Martti Luther Raamatun professorina ja sen kielen kääntäjänä ymmärsi Paavalin tekstistä saman, minkä mekin voimme siitä lukea, että jokaiseen seurakuntaan [kaupunkiin] tarvitaan useita piispoja, ja että piispoilla tarkoitetaan vanhimpia. Helluntaiseurakunnissa vanhimpia ei nimitellä piispoiksi, koska piispa -sanana merkitys yleiskielessä on katolilais-luterilaisesti väärentynyt.

Rekisteröimättömän raamatullisen seurakunnan taloudesta huolehtii usein erillinen, rekisteröity yhdistys, jotta Suomen lakia noudatettaisiin. Yhdistyksen hallintomalli on demokratia. Seurakunnan teokraattisen järjestelmän liittymä yhdistyksen päätöksentekoon toteutetaan niin, että seurakunnan päätökset saadaan Raamatun sanaa ja yhdistyslakia loukkaamatta siirrettyä yhdistykseen toteutettavaksi. Jotta Perustuslain takaama yhdistymisvapaus, Yhdistyslaki ja Pyhä Raamattu tulisivat noudatetuiksi, niiden tuntemus ja tutkiminen on toimijoiden velvollisuus.

Raamatun lukeminen niin kuin se on kirjoitettu voi joskus irrottaa meidät perinteisistä käsityksistä tai toimintatavoista. Aina se ei ole välttämätöntä, mutta Raamatun sanan lukeminen sen kirjoittajan tarkoittamalla tavalla avartaa ymmärrystä ja avaa tietä, jota Jeesus, Sana tarkoitti sanoessaan ”Minä olen ovi”. Paavali, jolla Sana oli sydämessä ja suussa, avasi lahjavanhurskauden teologiaa maailmalle. Mutta hän avasi meille myös seurakuntajärjestyksen teologiaa. Hänen kirjoittamansa sanat tulee lukea ja yrittää ymmärtää hänen tavallaan. Sitä varten ne ovat Raamatussa.

Lähteet

Pyhä Raamattu 1933-1938, Suomen Piiphiaseura Turku-Helsinki 1972 sekä tueksi muita Raamatun suomennoksia ja Raamatun tekstit englanninkielellä ja Ut:n alkukielellä, kreikaksi.

Arffman Kaarlo: ”Mitä oli luterilaisuus? Johdatus kadonneeseen eurooppalaiseen kristinuskon tulkintaan” Gaudeamus, Helsinki 1996.

Le Bon Gustave: ”Joukkosielu” Suomentaja tuntematon. Otava Helsinki 1912. Siitä tämän päivitetyn version julkaissut Kiuaskustannus 2017. Ranskankielinen alkuteos: ”Psychologie des Foules” 1895.

Freud Sigmund: ”Joukkopsykologia ja Egoanalyysi” Suom. Markus Lång. Kustannusosakeyhtiö Moreeni ja Markus Lång 2010. Saksankielinen alkuteos: ”Massenpsychologie und Ich-Analyse. 1921.

Heininen Simo: ”Ihmistä suurempi”, paaviuden historiaa”. Edita, Helsinki 2004

Kivi Aleksis ”Seitsemän veljestä” Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki 1969.

”Kristinoppi lyhyesti esitettynä”. Hyväksytty Suomen kuudennessatoista varsinaisessa Kirkolliskokouksessa vuonna 1948. Teos on liitetty Martti Lutherin Vähä katekismuksen oheen edellä mainitulla tavalla ja ajalla hyväksytyyn Suomen Evankelisluterilaisen kirkon Katekismukseen, sen laitokseen, jonka julkaissut Suomen Kirkon Sisälähetysseura Pieksämäellä 1974.

Martti Luther: ”Messun väärinkäyttämistä”. Lutherin Walitut teokset 2,274-381. Suom. Yrjö Loimaranta. Kuopio 1910. SLS). Vom Missbrauch der Messe, 1521. WA 8,482-563. Erotus kristillisten ja paavilaisten piispojen välillä.

Martti Luther; ”Galatalaiskirjeen selitys” Latinan kielestä suomentanut Jukka Thurén SLEY-Kirjat, Helsinki ISBN 951-618-525-8, Karisto Oy Kirjapaino Hämeenlinna 2003

Martti Luther: ”Paimenkirje Böömin veljille”. Suom. Hannu Viljakainen . Pieksämäki 1986. De instituendis ministris Ecclesiae, 1523.

Martti Luther: ”Uudestikastamisesta. Martti Lutherin kirje kahdelle papille. Kaste ja usko. Valikoima Lutherin kirjoituksia kasteesta ja lapsen uskosta”. Suom. Eero Huovinen. Jyväskylä 1991 (Herättäjä-yhdistys). Von der Wiedertaufe an zwei Pfarrherrn. 1528

Jukka Thurén: Korinttilaiskirjeet, Tessalonikalaiskirjeet, Paimenkirjeet. Kustannus oy Arkki. 2008. (Kommentit. (E. K.): dosentti, teologian tohtori Erkki Koskenniemi.)

Gunnar Westin: ”Vapaan kristillisyyden historia”. Suom: Toivo Koilo, Ristin Voitto Tikkurila 1975. Akuteos julkaistu Uppsalassa 1954